

İBNÜ'L HEYSEM

965 - 1040
BASRA - KAHİRE

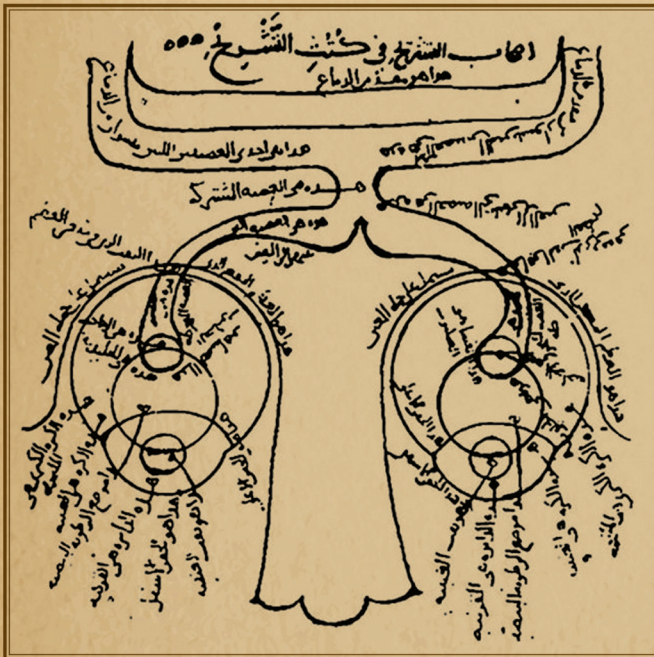
OPTİKÇİ - FİZİKÇİ - MATEMATİKÇİ
ASTRONOM - HEKİM - FİLOZOF

Tam adı Ebû Alî Muhammed el-Hasan İbn el-Hasan İbnü'l-Heysem'dir. 965 yılında Basra'da doğmuştur. Batı'da, adında yer alan "el-Hasan"ın Latince söylenişine bağlı olarak al-Hazen olarak bilinir.

Ailesi ve gençlik yılları hakkında neredeyse hiçbir bilgi bulunmayan Heysem, doğduğu kent Basra'nın dışında Bağdat, Şam ve Kahire'de bulunmuştur. İslâm Dünyasının bilimsel ve kültürel açıdan en parlak döneminde yaşamış olması nedeniyle matematik, mantık, felsefe, astronomi ve fizik alanlarında çok iyi bir eğitim almıştır.

İbnü'l-Heysem, matematik, astronomi ve optik alanlarında çok sayıda kitap ve makale kaleme almış; Antik Yunan bilginlerinin matematik, astronomi ve fizik yapıtları üzerinde ayrıntılı incelemelerde bulunarak bunlardan bazılarını Arapçaya çevirmiştir. Eserlerinin tam sayısı bilinmemekle birlikte, klasik kaynaklarda başta optik olmak üzere, astronomi ve matematik gibi o dönemde "matematiksel bilimler" olarak kabul edilen alanlarda 90 kadar kitap ve makale yazdığı belirtilmektedir.

İbnü'l-Heysem'in Kitâbü'l-Menâzır adlı eserinde yer alan göz çizimi.

- İbnü'l-Heysem birçok bilim tarihçisine göre "bütün zamanların en büyük optikçisi"dir.

Eserleri üzerinde Doğulu ve Batılı bilim tarihçilerince yapılan araştırmalar, İbnü'l-Heysem'in Antik Çağ ile 17. yy arası optik tarihinin en önemli bilim insanı olduğunu ortaya koymuştur. Kendinden sonra yaşamış ve benzer konularda çalışmalar yapmış bütün bilim adamları Heysem'den doğrudan veya dolaylı biçimde etkilenmişlerdir.

- Heysem'in optik üzerine yazdığı kitabı "Kitâbü'l-Menâzır" Batı'da ve Doğu'da 600 yıl boyunca optik konusunda en büyük ve en temel kitap olarak kullanılmıştır.

Yedi bölümden oluşan bu kapsamlı kitapta gözün yapısı, yanılsama (illüzyon), serap olayı, perspektif, ışığın kırılması, fotoğraf makinesinin atası olan "karanlık oda" gibi optiğe ilişkin en temel konular ayrıntısıyla anlatılmaktadır. Kitâbü'l-Menâzır, ilki 12. yy'da olmak üzere defalarca Latinceye çevrilmiş ve 17. yy'a kadar bu konudaki temel kaynak olarak kalmıştır.

- İbnü'l-Heysem, "Güneş Merkezli Evren" teorisini dile getiren ilk bilim adamlarındandır.
- Heysem, bilim tarihinde ender görülen çok yönlü alimlerden biridir. Çağının bütün bilimlerinde otoritedir. Yalnızca optik ve fizik üzerine çalışmamış, matematik, geometri, felsefe ve astronomi gibi diğer bilim alanlarında da çok önemli eserler kaleme almıştır.